

R.K. Parochiecentrum 'De Goede Herder' Kerkstraat 27 6021CH Budel

Gemeentelijk monument 1706/Bu7

Gebouwd in 1866 in opdracht van pastoor Timmermans.

Het gebouw werd gerestaureerd en aangepast in 1968 en een algehele restauratie met herindeling volgde in 2012.

Deze pastorie werd gebouwd als opvolger van de pastorie in de Nieuwstraat en staat recht tegenover de kerk.

Karakteristiek

Het betreft hier een pastorie met twee verdiepingen onder schilddak met aanbouw.

Centraal op het dak het klokkentorentje. Pand met 5 traveeën en centrale ingang. Verhoogde entree d.m.v. een bordes, met aan weerszijden fraai smeedijzeren sierafscheiding. Metselwerk in stand verband.

Het gebouw maakt onderdeel uit van een cluster kerkelijke gebouwen. Het gebouw is heel massaal met zijn vele ruimtes, grote kelder en kolossale zolder met origineel gebint. Op het terrein achter de pastorie bevindt zich een grote houten tuinschuur waarin een werkplaats en inbandige garage. Het totale terreinoppervlak bedraagt ca. 40 are.

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>

Plein

De hoofdtoegang van de pastorie kwam voorheen rechtstreeks uit op het kerkplein. Dit plein diende als opstelplaats voor verenigingen, zoals o.a. ruitelij, harmonie, enz. bij processies, zoals Sacramentsprocessie, Heilig Hartprocessie en andere kerkelijke activiteiten. De rechtstreekse verbinding met het plein is tenietgedaan bij de realisatie van de doorgaande verbindingsweg met de zogenoemde 'Duitse wijk'.

Jan Schepers (Kapelaan alhier van 1965-1974) vertelde: "Toen ik in 1965 naar Budel kwam, hoorde ik van pastoor Eugène van den Heuvel dat hij bij zijn benoeming in januari 1965 van het bisdom verlof had om de pastorie af te breken en een paar bungalows te bouwen in de tuin voor de geestelijken en de huishoudster. De pastorie was inderdaad heel oud. Als ik een emmer water zou hebben leeg gegoten in mijn slaapkamer, dan had ik nog met droge voeten in bed gekund, want het water zou zich verzameld hebben tegen de buitenmuur; zó scheef was de vloer. Maar pastoor van den Heuvel had toch liever een oude pastorie. Zodoende zijn wij in 1966 verhuisd naar een eengezinswoning aan de Gastelseweg. Het was behelpen. Maar na verloop van tijd was de pastorie helemaal gerenoveerd. De verbouwing is gebeurd door Gebr. Vlassak. Vóór de verbouwing was er geen centrale verwarming; elk had een oliegestookte haard op de kamer; alleen de pastoor had op zijn kamer een mooie open haard. Er was ook geen badkamer. In een rommelhok was een douchebak aangebracht. Daar werd weinig gebruik van gemaakt. We mochten echter op zaterdagen gebruikmaken van de badkamer in het aan de overzijde gelegen klooster."

Overigens: in de voormalige kamer van de pastoor zit nog (onopgemerkt) verborgen, mooi plafondschilderwerk.

In 1968 is er onder architectuur van W. van Ham een aanbouw onder zadeldak aan de zuidzijde van het pand gerealiseerd. Die aanbouw diende onder meer als verblijfsruimte voor de huishoudster met centrale keuken. Verder zijn er in de pastorie enkele indelingswijzigingen doorgevoerd op de bovenverdieping. Helaas is toen ook de mooie ornamentele eikenhouten, mogelijk wat al teveel krakende, verdiepingstrap verwijderd en vervangen door een 'moderne' trap. Tevens is toen helaas het leiendak vervangen door een pannendak. De eenheid in dakbedekking met de kerk is door deze ingreep helaas tenietgedaan.

In 2009 leek het er weer op dat de pastorie met de grond gelijk gemaakt zou worden. In het pand woonden immers geen pastores en kapelaans meer,

waardoor de functionaliteit/doelmatigheid afnam. Projectontwikkelaars stonden te trappelen om het grote grondperceel te kopen om er woningen te realiseren. Maar enkele personen in het kerkbestuur waren er geweldig op tegen om zo'n mooi gebouw te slopen. De architect van het bisdom werd gebeld voor advies. Na een onderzoek besloot men de pastorie op te knappen, ondanks dat een groot deel van het pand in een jammerlijke onderhoudsstaat verkeerde.

Het plan was om het monumentale en culturele pand vol met originele elementen zo intact te laten. Onder meer de koof- en perklijsten, lijstwerken, plafondornamenten, hoge paneeldeuren, marmeren halvloer, glas-in-loodramen, de kozijnen met hun mooie architraven, enz.

Restauratie 2012, onder architectuur van Tjieu van Geloven.

Uitgangspunt: alles zoveel mogelijk richten op instandhouding van de gebouwkarakteristieken oftewel het gebouweigene.

a. Begane grond herindeling

Vestibule met invalidentoilet. Centraal doorgaande hal met trapopgang en garderobe. Voormalige zitkamer, slaapkamer en achterhal te transformeren naar een grote gemeenschappelijke ruimte met vergader- en verblijfsmogelijkheden met nooduitgang. De ruimtevergroting is realiseerbaar door gebruik van een vouwwand. Verder aanwezig secretarie, spreekkamer en dienstruimte.

Aanbouw

Invalidentoegang d.m.v. hellend toegangspad. Zijentree met diensttoiletten, centrale keuken, eetkamer, berging/wasruimte en terras.

Elementen

De zwart-wit geblokte marmeren vloeren van de gangen alsmede de diverse plafondversieringen, marmeren haardpartij, interne raamluiken, enz. zijn behouden gebleven. Gerestaureerde glas-in-loodramen zijn in originele staat gebleven.

Bijzonderheid

Voor de haardpartij in de vergaderzaal in de vloer, een inlegraam waardoor inkijk naar een deel van de voormalige hardvloer. Hardstenen buitenbordessen met treden en smeedwerken, geheel in oude luister hersteld.

Tussenverdieping (aanbouw)

Gastenkamer met sanitair blok en achter gelegen zolder/archiefruimte.

b. 1^e verdieping

Centrale hal met directe toegang tot de twee woonappartementen en centrale werkkast. Bijzonderheid: de gehandhaafde schuiframen zijn aan de binnenzijde geïsoleerd d.m.v. hardglazen voorzetramen. De zoldervloer is daarvoor ook geheel geïsoleerd.

c. Zolder

Technische ruimte met daarachter open ongeïsoleerde zolder. Gebint in originele staat. Het klokje in het daktorentje is weer operationeel gemaakt.

d. Kelder

Ruime originele proviand-annex wijnkelder, met fraaie gewelfbogen, in originele staat en vanuit de centrale keuken bereikbaar.

e. Algemeen

Alle technische installaties zijn vernieuwd.

Buitengebied

1. *Voortuin*: Centraal het toegangspad met hellend pad naar aanbouw. De voortuin wordt opgesierd door een markante Magnolia (Beverboom).
2. *Moestuin*: Het meest zuidelijke gedeelte van de achtertuin werd/wordt benut als groentetuin annex (gedeeltelijk) kippenren.
3. *Achtertuintuin*: Boomgaard met enkele hoogstamfruitbomen.
4. *Rechter zijtuin*: Aan de noordzijde een parkbos. Diverse loofbomen met struikgewas en paddenpoel.
5. *Toelichting*

Het uitgestrekte tuindeel met het aansluitende grote gazon, hoge bomen en diverse waterpartijen is in 1965/1966 ontworpen door tuinarchitect Frans van Winkel. Kijken we nader dan zien we daar reusachtige inlandse eiken die er al jaren staan. De grootste eik heeft een omvang van ongeveer 465 cm! en een diameter van ca.146 cm! Hoogstwaarschijnlijk staan deze bomen er meer dan 150 jaar. Voor de kerkhofploeg, waarin ook leden van het IVN (Instituut Voor Natuureducatie) werkzaam waren, was de volkomen verwaarloosde pastorietuin een doorn in het oog. Toen alle kapelaans waren vertrokken en de pastoor er alleen voor stond, was er geen tijd meer voor onderhoud. Een ploegje van een man of zes en een vrouw gingen in de jaren negentig aan de slag. Er werd een tuinontwerp gemaakt, bomen die moesten verdwijnen werden gemerkt, omgezaagd en tot kachelhout verwerkt, de vijver werd hersteld, de paden aangelegd, nieuwe bomen en struiken geplant. Na een paar jaar was de tuin klaar en wordt sindsdien door vrijwilligers onderhouden. Door gering bezoek kunnen veel vogels hier ongestoord nestelen. Vogelsoorten die voorkomen zijn o.a. de boomklever, boomkruiper, bosuil en mezen.

6 . Brevierpaden in de pastorietuin.

Brevier = gebedenboek. Deze paden werden gebruikt als wandel- en brevierpad door de heren geestelijken. Deze dienden per dag te bidden uit het in Latijn gestelde klassieke gebeden- en getijdenboek.

De brevierpaden zijn aangelegd in natuurlijke lussen rond de open en de meer gesloten gedeelte van deze serene tuin en parkbos. In het genoemde tuinplan waren twee brevierpaden opgenomen. Een lang pad en een kort pad. Het lange pad liep van achterzijde gebouw via de zuidzijde van de boomgaard achterlangs door de boomgaard en vervolgens via de buitengrens van het parkbos

uitkomend op het dienstpad (achterom) van de pastorie.

Het kortere pad liep vanaf de rechterachterhoek van de pastorie en sloot enigszins schuin doorlopend weer aan op het voornoemde hoofdpad.

Getracht wordt om deze brevierpaden blijvend te onderhouden en/of in oude luister te herstellen.

Het gebouw en de tuin is cultuurhistorisch en sociaalhistorisch van belang.

Bronnen:

- HAC weekblad 18-5-2014 door Bert Slenders
- Informatie van Diel Feijen en kapelaan Jan Schepers.
- Gebouwtyping, enz.:Tjieu van Geloven.

[- https://www.ivn.nl/afdeling/cranendonck/pastorietuin-budel](https://www.ivn.nl/afdeling/cranendonck/pastorietuin-budel)

Foto's: Harry de Laat

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'
<https://heemkundekringcranendonck.nl>